

Dosarul nr. 3ra-599/18

Instanța de fond: Judecătoria Edineț, sediul Briceni – A. Andronache,

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți – A. Albu, E. Bejenaru, A. Toderaș,

DECIZIE

23 mai 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecători

Tatiana Vieru,
Iuliana Oprea, Luiza Gafton
Victor Burduh, Maria Ghervas,

examinând recursul, declarat de către Vasile Lavric,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de către Vasile Lavric împotriva Consiliului r-nului Briceni, Comisiei speciale pentru examinarea cererilor persoanelor supuse represiunilor politice, Direcției Finanțe a Consiliului r-nului Briceni cu privire la repunerea în termen, anularea deciziei, încasarea valorii pentru bunurile mobile și a cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din data de 19 decembrie 2017, prin care s-a admis apelul declarat de către Vasile Lavric, s-a casat hotărârea Judecătoria Edineț, sediul Briceni din data de 22 mai 2017,

CONSTATĂ:

La 14 septembrie 2016 Vasile Lavric s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului r-nului Briceni, Comisiei speciale pentru examinarea cererilor persoanelor supuse represiunilor politice, Direcției Finanțe a Consiliului r-nului Briceni cu privire la repunerea în termen, anularea deciziei nr. 02/01 din 09 august 2016, încasarea valorii pentru bunurile mobile în sumă de 104 950 lei și a cheltuielilor de judecată în sumă de 5 000 lei. (f.d. 1-2, vol.I)

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat, că la 10 octombrie 2011 a primit de la Procuratura Generală certificatul nr. 21 (13)-717/11, în care se menționează că la 24 iunie 1991 familia sa a fost reabilitată. La 12 august 2014 a înaintat la Comisia specială pentru examinarea cererilor privind restituirea valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice cererea cu privire la restituirea valorii averii mobile confiscate. Prin decizia nr.02/01 din 09 august 2016 i-a fost refuzat în admiterea cererii. Reclamantul menționează că decizia a fost argumentată prin faptul că cererea din 14 august 2014 a fost depusă cu omiterea termenului de 3 ani și faptul că la 26 februarie 2013 a depus cerere cu privire la dezicerea de la averea mobilă confiscată în urma represiunilor politice. Reclamantul susține că această decizie contravine legislației în vigoare, împrejurărilor de fapt și urmează a fi anulată, ori certificatul de reabilitare a fost primit la 10 octombrie 2011, iar cererea a fost înaintată la 12 august 2014, respectiv, termenul de adresare expiră la 10 octombrie 2014. Prin urmare, cererea a fost înaintată în termen, iar tergiversarea examinării ei îi este imputabilă Comisiei. Ce ține de al doilea argument, precum că s-a dezis de averea mobilă confiscată, nu poate fi folosit ca temei de

respingere a cererii deoarece, la acea dată, din lipsa documentelor necesare nici nu pretindea, și nici nu a înaintat cerere în scris sau verbal despre restituirea averii mobile, pretinzând numai restituirea averii imobile. Reclamantul menționează că cererea din 26 februarie 2013 a fost scrisă sub influența unui presing administrativ, în mod abuziv, fără o motivație logică. De facto, Comisia i-a cerut această cerere numai pentru a-i crea obstacole în viitor. Reclamantul indică că pentru restituirea valorii averii mobile confiscate și nu pentru restituirea acesteia în natură, a înaintat o cerere separată și concretă la 12 august 2014, adică peste un an și șase luni, și cererea din 26 februarie 2013 nu poate avea valoare juridică.

Prin hotărârea Judecătoriei Edineț, sediul Briceni din data de 22 mai 2017 s-a respins ca nefondată cererea de chemare în judecată depusă de către Vasile Lavric. (f.d. 133, 136-147, vol.I)

Prin decizia Curții de Apel Bălți din data de 19 decembrie 2017 a fost admis apelul declarat de Vasile Lavric, casată hotărârea Judecătoriei Edineț, sediul Briceni din data de 22 mai 2017, s-a pronunțat o nouă hotărâre prin care s-a respins ca neîntemeiată cererea formulată de Lavric Vasile privind anularea deciziei comisiei speciale nr.02/01 din 09 august 2016, cererea privind repunerea în termenul de prescripție a cererii privind încasarea valorii pentru bunurile mobile în sumă de 104 950 lei, s-a respins ca tardivă cererea formulată de Lavric Vasile către Consiliul raional Briceni, Comisia specială pentru examinarea cererilor persoanelor supuse represiunilor politice, privind încasarea valorii pentru bunurile mobile în sumă de 104 950 lei. (f.d. 192, 193-209, vol.I).

Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, la data de 14 martie 2018 Vasile Lavric a contestat-o cu recurs, solicitând admiterea recursului, casarea hotărârilor judecătorești, cu pronunțarea unei noi hotărâri.(1-4, vol. II)

În motivarea recursului recurentul a indicat, că instanțele de judecată au interpretat în mod eronat legea și în acest sens au aplicat eronat normele de drept material. Instanțele de judecată eronat au aplicat art.2 și 12¹ al Legii nr 1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice. De către instanțe s-a stabilit că la 10 octombrie 2011 a fost primit certificatul de reabilitare. Consideră că cererea depusă la 12 august 2014 este în termenul de 3 ani de la data înștiințării despre reabilitare. În cazul dat nu pot fi aplicate prevederile art.2 al Legii nr 1225-XII din 08 decembrie 1992 la care fac referire instanțele, deoarece în opinia recurentului termenul de 3 ani de la data înștiințării și până la data depunerii cererii în comisie nu a expirat. Totodată, instanțele de judecată trec cu vederea că în decizie comisia se referă la restituirea bunurilor mobile, iar de fapt s-a solicitat restituirea numai valoarea bunurilor mobile.

La 11 mai 2018 Consiliul r-nului Briceni și Comisia specială pentru examinarea cererilor persoanelor supuse represiunilor politice au depus referință, solicitând ca cererea de recurs declarată de Vasile Lavric să fie respinsă și menținută decizia Curții de Apel Bălți, ori ea nu conține argumente noi, neverificate de instanțele inferioare. (f.d.11-16, vol.II)

În conformitate cu art. 434 alin. (1), (2) CPC recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Materialele cauzei atestă că decizia Curții de Apel Bălți a fost pronunțată la 19 decembrie 2017, expediată părților prin intermediul oficiului poștal la 26 ianuarie 2018,

confirmare despre recepționarea acesteia de către părți la materialele dosarului lipsește. (f.d. 210, vol. I)

În aceste circumstanțe recursul, depus de Vasile Lavric la 14 martie 2018, se consideră depus în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) CPC după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție prin încheierea din 16 mai 2018 a considerat recursul admisibil.

În conformitate cu art. 441 CPC, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) CPC, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 CPC recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Examinând argumentele invocate în cererea de recurs în raport cu materialele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Vasile Lavric, este întemeiat și urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel, din considerentele ce urmează:

Conform art. 445, alin. (1), lit. c) CPC instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În speță, se constată că la 24 iunie 1991 de către Procuratura RSSM au fost reabilitații membri familiei Lavric, iar la 10 octombrie 2011 de către Procuratura Generală a fost eliberat certificatul de reabilitare nr. 21 (13)-717/11.

Vasile Lavric a înaintat cerere prealabilă la Comisia specială pentru examinarea cererilor privind restituirea valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice cu privire la examinarea cererii din 12 august 2014 privind restituirea valorii averii mobile confiscate. Prin decizia nr.02/01 din 09 august 2016 i-a fost refuzat în admiterea cererii. Decizia fiind argumentată prin faptul că cererea din 14 august 2014 a fost depusă cu omiterea termenului de 3 ani și că la 26 februarie 2013 Vasile Lavric a depus cerere cu privire la dezicerea de la averea mobilă confiscată în urma represiunilor politice.

La 14 septembrie 2016 Vasile Lavric a depus cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului r-nului Briceni, Comisiei speciale pentru examinarea cererilor persoanelor supuse represiunilor politice, Direcției Finanțe a Consiliului r-nului Briceni cu privire la repunerea în termen, anularea deciziei nr. 02/01 din 09 august 2016, încasarea valorii pentru bunurile mobile în sumă de 104 950 lei și a cheltuielilor de judecată în sumă de 5 000 lei.

Instanțele au adoptat hotărârile sus citate.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră concluzia instanței de apel prematură din următoarele considerente.

Potrivit art. 25 alin. (1) CPC, instanța trebuie să cerceteze direct și nemijlocit probele, să asculte explicațiile părților și intervenienților, depozițiile martorilor,

concluziile expertului, consultațiile și explicațiile specialistului, să ia cunoștință de înscrisuri, să cerceteze probele materiale, să audieze înregistrările audio și să vizioneze înregistrările video, să emită hotărârea numai în temeiul circumstanțelor constatate și al probelor cercetate și verificate în ședință de judecată.

În acest context, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, studiind materialele dosarului, reține că Vasile Lavric în cererea prealabilă din 18 iulie 2016 a indicat că solicită examinarea cererii cu privire la restituirea valorii averii confiscate, care a fost depusă la 12 august 2014, înregistrată cu nr.977. Instanța de apel, cu toate că avea anexată la dosar cererea prealabilă, unde este expres indicat faptul dat, a respins cererea depusă de Lavric Vasile către Consiliul raional Briceni, Comisia specială pentru examinarea cererilor persoanelor supuse represiunilor politice, privind încasarea valorii pentru bunurile mobile în sumă de 104 950 lei, ca fiind tardivă, fără să verifice la care dată a fost depusă cererea de restituire a valorii averii mobile confiscate în rezultatul represiunilor politice, fără să cerceteze dosarul comisiei, în special originalul cererii.

În conformitate cu prevederile art.12¹ al Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 cererile de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora prin achitarea de compensații sunt examinate de comisiile speciale create de autoritățile administrației publice locale a raioanelor, municipiilor Chișinău și Bălți, unității teritoriale autonome Găgăuzia, în al căror teritoriu persoanele reabilite au domiciliat la momentul reprimării.[...] Cererea de restituire a bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie ori de recuperare a valorii acestora se înaintează în decurs de 3 ani de la data înștiințării persoanei supuse represiunilor despre reabilitarea acesteia și se examinează în termen de până la 6 luni din ziua depunerii. [...]

Conform pct.7, 8 al Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 627 din 05 iunie 2007 cererea de restituire a bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în alt mod din posesie ori de compensare a valorii acestora se înaintează în decurs de 3 ani de la data înștiințării persoanelor supuse represiunilor despre reabilitarea acestora. [...] și se examinează în termen de până la 6 luni din data depunerii. Data depunerii cererii la comisiile speciale se consideră data la care persoana reabilitată sau moștenitorii acesteia au făcut demers pentru recuperarea bunurilor sau a valorii acestora prin achitarea de compensații, cu condiția prezentării documentelor necesare. Dacă persoana reabilitată sau moștenitorii acesteia nu dețin toate documentele prevăzute în punctul 5 din prezentul Regulament, comisia specială recepționează cererea solicitantului, acordându-i termen pentru depunerea acestora.

În temeiul celor indicate mai sus, instanța de recurs constată că Vasile Lavric a primit certificatul de reabilitare a membrilor familiei sale la 10 octombrie 2011, (f.d.7, vol. II) Iar la 06 decembrie 2011 prin certificatul de moștenitor legal s-a atestat că moștenitor al patrimoniului succesoral al cet. Piotr Lavric, decedat la 22 octombrie 1974, este fiul Vasile Lavric.(f.d.18, vol. II) Astfel, la 12 august 2014, cum indică Vasile Lavric în cererea de chemare în judecată și în cererea prealabilă, s-a adresat către Comisia specială pentru examinarea cererilor persoanelor supuse represiunilor politice cu cerere de restituirea valorii averii imobiliare confiscate în rezultatul represiunilor politice, care a fost înregistrată cu nr.977.

În decizia Comisiei speciale pentru examinarea cererilor privind restituirea valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice nr. 02/01 din 09 august 2016 se confirmă faptul examinării a două cereri. Cu toate acestea, comisia a indicat doar data depunerii cererii prealabile din 18 iulie 2016, care s-a respins, iar data depunerii cererii de restituire a averii confiscate în urma represiunilor politice, care nu s-a admis din motivul expirării termenului de prescripție nu a fost indicată.

În aceste circumstanțe, instanța de apel nu a solicitat pentru cercetare dosarul Comisiei speciale pentru examinarea cererilor privind restituirea valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice pentru a verifica la ce dată Vasile Lavric a depus cererea, care nu a fost admisă de comisie din motivul expirării termenului de prescripție. Dar a indicat că Vasile Lavric s-a adresat tardiv către Comisia specială pentru examinarea cererilor privind restituirea valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice la 18 iulie 2016, făcând trimitere la fila dosarului 21, unde este anexată cererea prealabilă.

Aici se reține că în conformitate cu prevederile art.21¹ al Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 și pct.7 al. Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 627 din 05 iunie 2007 cererea privind restituirea bunurilor confiscate nu are statut de cerere prealabilă în ordinea prevăzută de Legea contenciosului administrativ, dar ține de procedura soluționării litigiului pe cale prejudicială.

Totodată, instanța de recurs menționează că instanțele nu au verificat dacă Vasile Lavric la 12 august 2014 a depus cerere de restituire a valorii averii confiscate în urma represiunilor politice, iar dacă da, când a fost soluționată și prin ce act.

Mai mult ca atât, instanțele la emiterea hotărârilor trebuiau să țină cont și de Hotărârea Curții Constituționale nr.16 din 12 iulie 2007, în care se menționează că cetățenii, care nu au fost despăgubiți integral, pot cere repararea prejudiciului în partea în care consideră că sunt îndreptățiți. Vasile Lavric a solicitat să fie despăgubit în partea bunurilor mobile confiscate și anume a animalelor și inventarului agricol confiscat în urma represiunilor politice.

Prin urmare, instanța de apel trebuia să stabilească și să elucideze circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, or, apelul este calea de atac ordinară, devolutivă și suspensivă de executare, ce provoacă o nouă judecare a pricinii în fond. Această cale de atac conferă instanței învestite cu soluționarea apelului, pe lângă competența verificării legalității și temeiniciei hotărârii atacate și unele atribuții de judecată ale primei instanțe și se extinde asupra tuturor împrejurărilor de fapt și de drept ale pricinii.

Colegiul largit constată, că instanța de apel urma să se expună pe fiecare motiv în parte. În conformitate cu art. 130 CPC, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Conform jurisprudenței CEDO, instanțele de judecată, inclusiv instanțele de apel sunt obligate de a motiva hotărârile sale. În special, decizia instanței de apel trebuie să conțină circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei referitor la admiterea sau respingerea acțiunii, alte chestiuni ce au fost soluționate în cadrul judecării pricinii, legea materială și procedurală aplicată în cadrul

judecării pricinii, argumentele instanței în caz de respingere a unor probe prezentate de participanți, ș.a.

Instanța de recurs reamintește, că obligația de motivare a hotărârilor judecătorești își are izvorul în dreptul oricărei părți în cadrul unei proceduri să prezinte judecătorului observațiile și argumentele sale (CEDO, hotărârea Werner c. Austria din 24.11.1997), combinat cu dreptul părților și că aceste observații și argumente să fie examinate în mod efectiv (CEDO, hotărârea Van de Hurk c. Olanda din 19.04.1994), iar obligația de motivare a hotărârilor este singurul mijloc prin care se poate verifica respectarea drepturilor menționate anterior, piloni de bază ai dreptului la un proces echitabil.

Curtea a statuat că măsura obligării la oferirea de motivări poate varia în funcție de natura deciziei. Astfel, era necesar să se țină cont de diversitatea solicitărilor pe care le pot face părțile în cadrul examinării cauzei, ca și de diferențele din Statele contractante în privința prevederilor legale, a reglementărilor obișnuite, a avizului juridic și a prezentării și redactării hotărârilor – cu alte cuvinte, a tuturor circumstanțelor cauzei.

În același timp, instanța de recurs menționează, că motivarea care stă la baza deciziei trebuie să trateze separat fiecare dintre problemele punctuale ridicate de fiecare parte, cu excepția situației în care mijlocul respectiv de apărare era de natură să influențeze definitiv soluționarea cauzei.

Instanța de recurs indică, că fiecare parte a procesului trebuie să aibă nu numai facultatea de a-și face cunoscute elementele, pe care se bazează pretențiile sale, dar și aceea de a lua cunoștință și de a discuta orice probă sau concluzie prezentată instanței de judecată (CEDO, hot. Lobo Machado vs. Portugalia din 20.02.1996; hot. Vermeulen vs. Belgis din 20.02.1996). Nu prezintă nici o relevanță dacă elementul susceptibil să conducă la o anumită decizie este adus în discuție de către părți sau sesizat din oficiu de către instanță, chiar și în această din urma situație, judecătorul fiind obligat să impună discutarea lui.

În contextul dat, Colegiul lărgit menționează că obligația instanței de apel este de a verifica legalitatea hotărârii în întregul ei, independent de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, în conformitate cu art. 373 alin. (4) Cod de procedură civilă, ținând cont de indicațiile instanței de recurs.

Potrivit art. 373 alin. (1), (2), (4) și (5) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. De asemenea, în limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Concomitent, instanța de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că s-a constatat o eroare judiciară, care nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul lărgit ajunge la concluzia de a casa integral decizia Curții de Apel Bălți din data de 19 decembrie 2017 și de a restitui prezenta pricină civilă la rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecători.

La rejudecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele indicate, să verifice și alte circumstanțe ce prezintă importanță pentru soluționarea corectă a litigiului, să aprecieze sub toate aspectele, complet și obiectiv, conform exigențelor art. 130 CPC,

probele administrate pe dosar, și în dependență de situația stabilită, în raport cu normele de drept material care reglementează relațiile civile, să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

În conformitate cu art. art. 444, 445 alin. (1), lit. c), alin. (3) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

D E C I D E:

Se admite recursul declarat de către Vasile Lavric.

Se casează decizia Curții de Apel Bălți din data de 19 decembrie 2017 în cauza civilă la acțiunea lui Vasile Lavric împotriva Consiliului r-nului Briceni, Comisiei speciale pentru examinarea cererilor persoanelor supuse represiunilor politice, Direcției Finanțe a Consiliului r-nului Briceni cu privire la repunerea în termen, anularea deciziei, încasarea valorii pentru bunurile mobile și a cheltuielilor de judecată.

Se remite cauza la rejudecare la Curtea de Apel Bălți în alt complet de judecători.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Tatiana Vieru

judecători

Iuliana Oprea

Luiza Gafton

Victor Burduh

Maria Ghervas